

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ВУЗАХ

Тихонова Світлана, Тихонов Володимир

Вінницький національний технічний університет

Анотації:

У статті винесена на огляд проблема існування занять фізичного виховання в вищих навчальних закладах. Факультативні заняття, як альтернатива, не можуть замінити академічні заняття, про що говорять результати анкетування студентів. Дисципліна «Фізичне виховання» повинна входити до переліку обов'язкових навчальних занять протягом усього періоду навчання в обсязі 4 годин на тиждень. Так як здоров'я студента є умовою

The paper submitted to review the problem of existence of physical education in universities. Elective classes as an alternative, can not replace academic lessons, as indicated by the results of a survey of students. The discipline «Physical Education» should be included in the list of mandatory training sessions during the training period in the amount of 4 hours per week. As the student health is a

В статтю винесена на обзрение проблема существования занятий физического воспитания в высших учебных заведениях. Факультативные занятия, как альтернатива, не могут заменить академические занятия, о чем говорят результаты анкетирования студентов. Дисциплина «Физическое воспитание» должна входить в перечень обязательных учебных занятий в течение всего периода обучения в объеме 4 часов в неделю. Так как здоровье студента является условием

II. Науковий напрям

для успішного навчання у вищому навчальному закладі, що в результаті позначається на рівні його професійної придатності.

Ключові слова:

фізичне виховання, студенти, аудиторні заняття, факультативні заняття

prerequisite for successful learning in higher education that the resulting impact on the level of his professional life.

physical education, students, classroom training, extracurricular activities

для успешного обучения в высшем учебном заведении, что в результате сказывается на уровне его профессиональной пригодности.

физическое воспитание, студенты, аудиторные занятия, факультативные занятия

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями дослідження. Як відомо студентські роки характеризуються величезною інтелектуальною, фізичною й психічною напругою. Навчальне навантаження, напружений режим, низька рухова активність негативно впливають як на самопочуття, так і стан здоров'я в цілому. Це підтверджують і статистичні дані. Зокрема, згідно із соціологічними дослідженнями Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту відхилення у стані здоров'я мають 90% студентів, 50% відзначають незадовільний рівень фізичної підготовленості, 18% не можуть займатися фізичними вправами через захворювання [1].

Саме обов'язкові аудиторні заняття з фізичного виховання, передбачені навчальним планом, можуть компенсувати необхідну рухову активність. Сьогодні фізичне виховання у вищих навчальних закладах потребує суттєвої модернізації, оскільки існуюча система не дозволяє повною мірою задовольняти фізкультурно-спортивні інтереси і потреби в активній руховій діяльності студентів навчальних закладів України.

Навчальна дисципліна «Фізичне виховання» повинна входити до блоку обов'язкових для всіх вищих навчальних закладів, програма дисципліни має передбачати безпосереднє залучення кожного студента до фізичної культури та спорту як найбільш впливових засобів зміцнення здоров'я. Але останні 2 роки ми спостерігає занять університетів або перетворюється на факультативи за бажанням, що приводить до масового скорочення фахівців галузі та закриття кафедр фізичного виховання. Намагання деяких вузів проводити факультативні заняття в позаурочний час не дають позитивних результатів, так як заняття в секціях відвідує на 50–70% менше молоді у порівнянні із минулими роками, коли фізичне виховання було обов'язковим предметом у розкладі. Новий закон «Про вищу освіту» фахівці називають знищенням здорової нації. Колективи навчальних закладів неодноразово звертались до уряду із вимогою повернути фізкультуру в розклад студентів. Також на сайті Президента проводилось голосування за підтримку петиції «Збереження і підтримка галузі фізичної культури та спорту», яка була ініційована деканом факультету фізичного виховання і спорту Житомирського державного університету імені Івана Франка, доктором наук з фізичного виховання та спорту, професором – Тамарою Борисівною Кутек. У ній йдеться про загрозу знищення системи фізичного виховання, а отже і знищення української нації. Відбувається це у час, коли країна особливо потребує фізично підготовленої учнівської, студентської та допризовної молоді, наголошують спеціалісти спортивної галузі. Але на жаль петиція набрала лише 10% від необхідної кількості голосів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідно до сучасних вимог світ постійно переглядає пріоритети освіти й запити суспільства. Кожна країна, у тому числі й Україна, намагається знайти власні шляхи розвитку освіти відповідно до нових соціальних потреб і очікувань суспільства. Тому без соціально-культурних змін неможливо обрати правильний напрям розвитку сучасної освіти. Показано, що освітня система, як і будь-яка інша соціальна система, функціонує в певному зовнішньому середовищі і з обмеженнями, що накладаються, у тому числі, і державними освітніми стандартами [2, с. 15]. Відомо, що в процесі фізичного виховання у студента розвивається стійке й усвідомлене ставлення до здоров'я, засноване на позитивних інтересах і потребах, прагнення до вдосконалення власного здоров'я, творчості й духовного світу [3, с. 163]. Результати деяких досліджень показують недостатню відповідність

змісту робочої програми з дисципліни «Фізичне виховання» запитам і потребам студентів у області фізичної культури і спорту, що не дозволяє повною мірою задовольняти фізкультурно-спортивні інтереси і потреби в активній руховій діяльності [4, с. 172].

Тому в наш час фізичне виховання у вищих навчальних закладах потребує суттєвої модернізації, а не відміни. Гостро проявляється необхідність підвищення мотивації студентів до занять фізичною культурою. Запропоновано найбільш перспективний методичний підхід до організації занять, при якому вибір їх змісту здійснюється студентами на альтернативній основі за власними інтересами, можливостями й потребами і який здатний забезпечити підвищення мотивації до занять фізичною культурою. При розкритті завдання державної політики України у сфері фізичної культури і спорту зазначається зменшення бюджетного навантаження та залучення додаткових ресурсів для створення ринку послуг і підвищення ефективності реалізації різноманітних фізкультурно-спортивних проєктів тощо. Підкреслюється також, що такі підходи рекомендовані в умовах імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [5, с. 555]. Перехідний період модернізації вищої освіти за новим законом України Про вищу освіту № 1556-VII від 01.07.2014 на сьогодні відзначився суттєвим скороченням навчального навантаження фізичного виховання у навчальних закладах.

Формування мети статті – розкриття актуальності фізичного виховання як навчальної дисципліни у вищих навчальних закладах у період завершення перехідного етапу модернізації вищої освіти.

У дослідженні, що було проведено в квітні 2016 року, взяли участь студенти 2 курсу семи факультетів Вінницького національного технічного університету (загалом 140 чоловік), яким було запропоновано дати відповідь на 2 питання: перше – позитивний чи негативний вплив на їх самопочуття відчувають студенти від занять фізичного виховання, друге – чи будуть студенти відвідувати заняття, якщо вони будуть факультативними.

Завдання дослідження полягало у визначенні пріоритетів студентів під час проведення факультативних занять. У переважній більшості американських та європейських університетів не має ані кафедр фізичного виховання, ані занять з фізичного виховання як таких. Проте саме там дуже розвинений студентський спорт (міжуніверситетські змагання) і, навіть, непрофесійний (любительський) спорт, чому сприяє наявність потужних центрів студентського спорту при ВНЗ [6].

З огляду на ці обставини, потрібно змінювати систему викладання фізичної культури: для студентів 1–2 курсів фізичне виховання планувати в аудиторні години за розкладом, а для студентів старших курсів – повністю або частково у формі секційних занять або у вигляді курсу за вибором; регламентувати оптимальне проведення підсумкового модульного контролю.

Результати дослідження та їх обговорення. стосовно першого питання, про позитивний чи негативний вплив на самопочуття занять фізичного виховання, більшість респондентів 111 чол. (80%) наголошують на позитивному впливі занять, і лише 29 чол. (20%) впевнені в негативному впливі занять на їх самопочуття. Що стосується другого питання, про відвідування факультативних занять, студентам було запропоновано 3 варіанти відповіді: будуть відвідувати, інколи будуть відвідувати та не будуть відвідувати ніколи. 46 студентів (32%) відповіли про бажання відвідувати факультативні заняття, 24 студенти (18%) готові час від часу бути присутніми на таких заняттях і найбільша частина студентів 70 чоловік (50%) не будуть відвідувати заняття ніколи, що говорить про низьку свідомість студентів. Тому програма навчальної дисципліни «Фізичне виховання» повинна входити до блоку обов'язкових дисциплін та має передбачати безпосереднє залучення кожного студента до фізичної культури та спорту як найбільш впливових засобів зміцнення здоров'я. Заняття фізичною культурою та спортом у значній мірі сприяють підготовці майбутніх інженерів до професійної діяльності. Здоров'я студентів, нарівні з їхньою соціальною зрілістю, становить необхідні умови для успішного навчання у вищому навчальному закладі, що в результаті позначається на рівні їхньої профе-

сійної придатності. У даний час переважна більшість ВНЗ залишила цю дисципліну тільки на старших курсах та скоротила в навчальних планах години на фізичне виховання до 2 годин на тиждень на користь інших дисциплін, посиляючись на велике завантаження студентів.

Висновки. Фізичне виховання – єдина навчальна дисципліна в технічному ВНЗ, яка навчає студентів формувати, зберігати та зміцнювати своє здоров'я.

Складання заліку з фізичного виховання має бути обов'язковим та передбачати врахування регулярного відвідування студентом спортивних секцій за вибором, а не спортивних нормативів, що не завжди позитивно сприймається студентами або взагалі не є можливим. Залік повинен також включати теоретичну частину з таких питань, як історія фізкультури та спорту, гігієнічні основи фізичного виховання, підвищення працездатності засобами фізичного виховання, нетрадиційні засоби та методи оздоровлення (тестування або усна/письмова розгорнута відповідь на теоретичні питання). Необхідно також враховувати участь студента в організації та проведенні спортивних змагань, наприклад, переможцям змагань зараховувати залік автоматично.

Реорганізація викладання фізичного виховання у ВНЗ закладах потребує потужної матеріально-технічної бази, тому цікавою є ідея організації центрів студентського спорту у ВНЗ відповідно до ст. 14 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», але досить проблемною щодо їх фінансування [7].

Скасування ж дисципліни «Фізичне виховання» у ВНЗ іде всупереч з реалізацією Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту України [8], яка спрямована на вирішення таких завдань, як формування у студентської молоді сталих традицій та мотивацій щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого чинника забезпечення здорового способу життя; удосконалення форм залучення до регулярних та повноцінних занять фізичною культурою і спортом; сприяння поширенню клубної системи у сфері фізичної культури і спорту тощо.

Список використаних літературних джерел

1. Бобырева М. М. Совершенствование методики профессионально-прикладной физической подготовки студентов медицинских вузов: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры» / М. М. Бобырева. – Алматы, 2008. – 27 с.
2. Червона Л. М. Вплив сучасних соціокультурних тенденцій на процес модернізації системи освіти та на розумінні її якості / Л. М. Червона // Педагогічні традиції та інновації в сучасному освітньому просторі : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Мукачеве, 28 квітня 2015 року). – Мукачеве, 2015. – С. 14–16.
3. Стасюк В. Виховання спрямованості на формування здорового способу життя: проблема визначення / Василь Стасюк, Леонід Олейник // Валеологічна освіта в навчальних закладах України: стан, напрямки й перспективи розвитку : матеріали XXI Всеукр. наук.-практ. конф. (Кіровоград, 21–23 травня 2015 року). – Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – С. 158–163.
4. Олійник О. М. Основні шляхи формування потреб молоді щодо спортивноорієнтованого фізичного виховання / О. М. Олійник, Д. Д. Ку- чма // Педагогіка і сучасні аспекти фізичного виховання : зб. наук. праць I Міжнар. наук.-практ. конф. (Краматорськ, 16–17 квітня 2015 року) : у 2 т. / за заг. ред. Ю. О. Долинного. – Краматорськ : ДДМА, 2015. – Т. 1. – С. 169–173.
5. Гонтарук О. Стратегічні завдання державної політики України у сфері фізичної культури і спорту / Олександр Гонтарук // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського / гол. ред. В. М. Костюкевич. – Вінниця : Планер, 2015. – Том 2, вип. 19. – С. 554–559.
6. Попрошаєв О.В. Нормативно-правові аспекти організації навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у вищих навчальних закладах України / О.В. Попрошаєв, С.Г. Зінченко, Д.О. Каратаєв, С.О. Фішев // Педагогіка, психологія та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. Наук. Праць / за ред. С.С. Єрмакова, Х., 2010. – С. 74-76.
7. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII (із змінами та доповн.) // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – №14. – С. 80.
8. Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту України : Указ Президента України від 28.09.2004 р. № 1148 // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 39. – С. 2584.